

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Olsztynie

LOL.410.014.04.2020
21883/21

Wojciech Karol Iwaszkiewicz, Burmistrz Giżycka
Urząd Miejski w Giżycku,
Aleja 1 Maja 14, 11-500 Giżycko

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/046 Zbieranie i oczyszczanie ścieków komunalnych.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Giżycku, Aleja 1 Maja 14, 11-500 Giżycko, dalej: Urząd.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Karol Iwaszkiewicz Burmistrz Giżycka od 8 grudnia 2014 r. (dalej: Burmistrz Miasta).
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej. 2. Sprawowanie nadzoru nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi. 3. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r., z wykorzystaniem dowodów powstałych przed/po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontrolerzy	1. Lidia Wójcik, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/109/2020 z 12 listopada 2020 r. 2. Beata Saba, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/122/2020 z 7 grudnia 2020 r.

(akta kontroli str. 1-9)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2018-2020 (do 30 września) gmina miejska Giżycko, która była też gminą wiodącą dla aglomeracji Giżycko (dalej: Gmina lub Miasto) nie w pełni realizowała zadania w zakresie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych na terenie Miasta. W Mieście zadania w zakresie postępowania ze ściekami komunalnymi na obszarach nieobjętych siecią kanalizacyjną wykonywał Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska³, zaś w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Giżycku⁴. W aglomeracji Giżycko wykonywano wprawdzie zadania dotyczące gospodarki ściekowej ujęte w Piątej aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczalnia Ścieków Komunalnych⁵, jednak Miasto nie koordynowało tych zadań. Działania w tym zakresie nierzetelnie wykonywała WiK Aglomeracja Giżycko Sp. z o.o.⁶.

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: WGKiOŚ.

⁴ Zostało ono utworzone w 1994 r. i stanowiło jednoosobową spółkę Miasta. Przedmiotem jego działalności było m.in. odprowadzanie i oczyszczanie ścieków oraz wykonywanie robót remontowych i inwestycyjnych urządzeń wodnokanalizacyjnych, a także świadczenie usług w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Miasta, dalej: PWiK.

⁵ Zatwierdzona przez Radę Ministrów 31 lipca 2017 r., dalej: V AKPOŚK lub AKPOŚK 2017.

⁶ Utworzona w 2008 r. W jej skład weszły: gmina miejska Giżycko (2 940 udziałów po 100 zł w kapitale zakładowym Aglomeracji), gmina wiejska Giżycko (6 663 udziałów), gmina wiejska Miłki (2 498 udziałów), gmina wiejska Kruklanki (1 580 udziałów), PWiK (3 327 udziałów). Pełniącą obowiązki wynikające z roli

W latach objętych kontrolą, w ramach aglomeracji Giżycko zadania inwestycyjne w zakresie gospodarki ściekowej realizowały dwie spośród czterech gmin wchodzących w jej skład, tj. Miasto oraz gmina wiejska Giżycko.

W Urzędzie nie prowadzono pełnej ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków zlokalizowanych na obszarze Miasta. Weryfikowano sprawozdania podmiotów odbierających nieczystości ciekłe oraz bilansowano liczbę ścieków zbieranych i przekazywanych do oczyszczenia w celu zapobiegania procesom ich niekontrolowanego pozbywania się.

W latach 2018-2020 (do 30 września) w Mieście prawidłowo i terminowo realizowano inwestycje w zakresie gospodarki ściekowej zarówno ujęte w AKPOŚK 2017 jak i nieujęte w tym dokumencie. Kwoty poniesionych wydatków na poszczególne przedsięwzięcia prawidłowo uwzględniano w sprawozdaniach z realizacji KPOŚK.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły głównie:

- ujęcia w AKPOŚK 2017 ośmiu przedsięwzięć realizowanych na terenach poza wyznaczonym obszarem aglomeracji Giżycko,
- nieterminowego przekazywania nierzetelnie sporządzonych sprawozdań z realizacji KPOŚK⁷ za lata 2018-2019 oraz podpisywania ich przez nieuprawnionego do tego organ,
- nieanalizowania danych w zakresie spełnienia warunku Dyrektywy Rady Wspólnot Europejskich 91/271/EWG⁸ w ankiecie do VI Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych⁹ tj. wyposażenia aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych co najmniej na poziomie 95%,
- nierzetelnego prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków,
- nieegzekwowania obowiązku przyłączenia nieruchomości do sieci kanalizacyjnej,
- braku skutecznego nadzoru nad właścicielami nieruchomości w zakresie odbierania nieczystości ciekłych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej

1.1 Organizacja zadań w zakresie gospodarki ściekowej

Opis stanu faktycznego

W latach 2018-2020 (do 30 września) w Urzędzie, zgodnie z regulaminem organizacyjnym¹¹, Wydział WGKiOŚ realizował zadania z zakresu postępowania ze ściekami komunalnymi na obszarach nieobjętych siecią kanalizacyjną. Do zadań

Beneficjentą projektu realizowanego na terenie aglomeracji Giżycko pn. „Mazurski Masterplan Regulacja Gospodarki Wodno-Ściekowej w Gminach Regionu WJM – Aglomeracja Giżycko „tzw. Masterplan”, dalej: Spółka WiK.

⁷ Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

⁸ Z 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L135 z 30 maja 1991 r. str. 40), dalej: Dyrektywa 91/271/EWG.

⁹ Dalej: VI AKPOŚK lub AKPOŚK 2021.

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Zarządzenie Nr 287/2020 Burmistrza Miasta Giżycka z dnia 2 marca 2020 r. w sprawie nadania Regulaminu organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Giżycku.

tych należało, m.in.: identyfikowanie nieruchomości niepodłączonych do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej oraz egzekwowanie od ich właścicieli obowiązku podłączenia nieruchomości do tych sieci, prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, kontroli gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych oraz częstotliwości ich opróżniania, w tym zawartych umów na ich opróżnianie, prowadzenie ewidencji udzielonych i cofniętych zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, kontroli spełniania przez przedsiębiorców warunków wydanych ww. zezwoleń oraz weryfikacji składanych przez nich w trybie art. 9o ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹² kwartalnych sprawozdań. Ww. zadania przypisano pracownikom tego wydziału.

W okresie objętym kontrolą w Mieście zadania z zakresu budowy i eksploatacji sieci kanalizacji sanitarnych, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych (art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym¹³) realizowało, na podstawie tekstu jednolitego umowy z 4 lipca 2017 r. (dalej: umowa Spółki), PWiK. Nadzór właścicielski nad działalnością PWiK sprawował Burmistrz Miasta przy udziale Rady Nadzorczej.

Zadania związane z dokonywaniem przeglądów obszaru i granic aglomeracji Giżycko, koordynacją sprawozdawczości w zakresie realizacji oraz aktualizacji KPOŚK w zakresie gmin wchodzących w skład aglomeracji Giżycko wykonywała faktycznie Spółka WiK, bez podstawy do realizowania takich zadań. Opis zawarto w punkcie 1 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 10-56)

W Regulaminie utrzymania porządku i czystości na terenie Miasta¹⁴, na podstawie art. 4 ust. 2 pkt 3 ucp, określono wymagania dotyczące m.in. częstotliwości i sposobu pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości. Zgodnie z zapisami tego dokumentu:

- bezodpływowe zbiorniki do gromadzenia nieczystości ciekłych należy opróżniać systematycznie w sposób niepowodujący zanieczyszczania gleby i wód gruntowych. Pojemność zbiorników powinna wystarczyć na opróżnianie ich nie częściej niż raz w tygodniu i nie rzadziej, niż co 2 miesiące (par. 10 pkt 4 regulaminu),
- częstotliwość opróżniania zbiorników oczyszczalni przydomowych wynikać powinna z ich instrukcji eksploatacji (par. 10 pkt 5).

(akta kontroli str. 57-66)

1.2 Weryfikacja aglomeracji

Opis stanu
faktycznego

Agglomeracja Giżycko o RLM¹⁵ 78 233 wyznaczona została w drodze uchwały Nr III/74/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Giżycko oraz likwidacji dotychczasowej aglomeracji Giżycko¹⁶. Zasięgiem obejmowała Miasto i miejscowości z gmin wiejskich: Giżycko¹⁷, Kruklanki¹⁸ i Miłki¹⁹ z oczyszczalnią ścieków

¹² Dz. U. z 2020 r. poz. 1439 ze zm., dalej: ucp.

¹³ Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm., dalej: usg.

¹⁴ Uchwała Nr LI/33/2018 Rady Miejskiej w Giżycku z dnia 28 marca 2018 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Giżycku, dalej: regulamin.

¹⁵ Równoważna liczba mieszkańców.

¹⁶ Dalej: uchwała 2014 r. o aglomeracji.

¹⁷ Zielony Gaj, Pieczonki, Nowe Soldany, Kożuchy Małe, Kożuchy Wielkie, Upałty Małe, Kruklanki, Bystry, Grajwo, Sulimy, Gajewo, Antonowo, Pierkunowo, Piękna Góra, Wrony, Guty, Kalinowo, Bogacko, Kamionki, Doba, Fuleda, Sterławki Małe, Sterławki Średnie, Wilkasy, Wilkaski, Wronka, Gorazdowo, Wola Bogaczowska, Kozin, Bogaczewo, Wrony Nowe.

w miejscowości Bystry. Miasto było zobowiązane, na podstawie art. 93 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne²⁰, do przygotowywania i przekazywania dokumentacji dotyczącej działań prowadzonych w ramach KPOŚK, w tym sprawozdań z realizacji tego programu.

(akta kontroli str. 67-88)

Analiza treści tej uchwały wykazała, że nie planowano do realizacji zadań w zakresie budowy sieci kanalizacji sanitarnej (dalej: sieć ks). Burmistrz Miasta wyjaśnił, że wszystkie zaplanowane zadania ujęto w Masterplanie, którego termin zakończenia ustalono na czerwiec 2015 r. Zadania te były w trakcie realizacji. Natomiast obszar aglomeracji Giżycko, wyznaczony uchwałą z 2014 r. został zaktualizowany tak, aby swoim zasięgiem obejmował wszystkie tereny skanalizowane oraz te będące w trakcie realizacji. Nie planowano w późniejszych latach budowy sieci kanalizacji sanitarnej w obszarze aglomeracji Giżycko, ponieważ obszar ten był w 99,3 % skanalizowany.

(akta kontroli str. 89-95, 490-491)

W 2020 r Burmistrz Miasta, zgodnie z art. 92 uPW, przeprowadził przegląd obszarów i granic aglomeracji oraz zaistniałych zmian w RLM. W wyniku przeglądu ustalono, że wielkość RLM aglomeracji planowanej do wyznaczenia wynosiła 60 352, w tym 59 586 RLM korzystających z sieci ks i 766 RLM dostarczanych do oczyszczalni taboru asenizacyjnym oraz oczyszczanych przydomowymi oczyszczalнями ścieków (477 mieszkańców i 289 osób czasowo przebywających w aglomeracji).

Do aglomeracji Giżycko zaproponowano dołączenie miejscowości zlokalizowanych na terenie gminy wiejskiej Giżycko: Spytkowo, Szczybały Giżyckie, Strzelce, zaś wyłączono: jedną miejscowość z gminy wiejskiej Kruklanki (Żywki Małe) i cztery z gminy wiejskiej Miłki (Wyszowate, Miłki, Staświny oraz zabudowa kolonijna miejscowości Marcinowa Wola).

W uzasadnieniu do projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Giżycko podano, że wyłączenie miejscowości: Żywki Małe, Wyszowate oraz zabudowy kolonijnej Marcinowej Woli spowodowane było mocno rozproszoną zabudową, zaś miejscowości: Miłki i Staświny miało umożliwić tym terenom skorzystanie z dofinansowania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich²¹.

Po dokonanych przeglądzie granic i obszaru aglomeracji Giżycko zaplanowano wyłącznie zadania dotyczące modernizacji sieci, nie planowano zaś budowy nowych jej odcinków. W związku z tym nie wyliczono wskaźnika koncentracji dla planowanych do budowy sieci kanalizacyjnych.

W projekcie uchwały ujęto łącznie 38 068 mieszkańców²², w tym 28 074 mieszkańców Miasta, 6 945 - gminy wiejskiej Giżycko, 1 292 - gminy wiejskiej Kruklanki i 1 757 - Miłki. Jak wyjaśnił Burmistrz Miasta, nie pozyskiwano danych z trzech gmin wiejskich na temat ilości mieszkańców będących poza aglomeracją Giżycko oraz o sposobie zagospodarowania ścieków przez te osoby. Zbieranie danych dotyczyło wyłącznie obszaru aglomeracji Giżycko.

(akta kontroli str. 96-113, 485-486)

Analiza projektu uchwały wykazała, że zawierał on wszystkie elementy części opisowej i graficznej wymagane § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki

¹⁸ Kruklanki, Brożówka, Jeziorowskie, Jasieniec, część miejscowości Żywki Małe.

¹⁹ Jagodne Małe, Jagodne Wielkie, Rydzewo, Kleszczewo Osada, Kleszczewo, Przykop, Marcinowa Wola, Wyszowate, Miłki, Ruda, Staświny.

²⁰ Dz. U. z 2020 r. poz. 310 ze zm., dalej: uPW.

²¹ Wniosek gminy wiejskiej Miłki z 27 listopada 2020 r.

²² Stan na dzień 30 czerwca 2020 r.

Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z 27 lipca 2018 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszarów i granic aglomeracji²³. Określono w nim m.in.: długości i rodzaj sieci ks, liczby: stałych mieszkańców aglomeracji, osób czasowo w niej przebywających oraz przemysłu obsługiwanego przez sieć kanalizacyjną. Podano również informacje o istniejącej oczyszczalni ścieków, systemie gospodarki ściekowej, średniej dobowej ilości ścieków komunalnych powstających na terenie aglomeracji oraz skład jakościowy tych ścieków. Ujęto również przyczynę niewyliczenia wskaźnika koncentracji.

(akta kontroli str. 96-138)

W celu przyjęcia ww. projektu uchwały Burmistrz Miasta Giżycka zawarł porozumienie międzygminne nr 124 w zakresie współdziałania członków aglomeracji Giżycko przy wyznaczeniu jej granic. Treść projektu uchwały uzgodniono z Zarządem Zlewni w Giżycku²⁵ oraz z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Olsztynie²⁶.

Rada Miejska w Giżycku podjęła w dniu 29 grudnia 2020 r. uchwałę nr XXXV/121/2020 w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Giżycko. Określony w niej wskaźnik zbierania siecią oraz wykazana wydajność i jakość działania oczyszczalni zapewniały zgodność projektu aglomeracji z przepisami krajowymi oraz dyrektywą 91/271/EWG. W uchwale przyjęto RLM aglomeracji o wartości 60 352 oraz RLM korzystających z sieci – 59 586, co dało współczynnik zbierania siecią o wartości 98,7 %.

(akta kontroli str. 139-148)

1.3 Planowanie zadań w zakresie gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji i obszarach poza aglomeracją

Opis stanu faktycznego

Miasto w ankiecie AKPOŚK 2017 dotyczącej aglomeracji Giżycko przekazanej do PGW Wody Polskie zaplanowało łącznie 49 inwestycji o wartości 52 525,7 tys. zł, w tym:

- 25 w zakresie budowy sieci kanalizacyjnej o długości 46,4 km,
- 10 obejmujących modernizację sieci kanalizacyjnej o długości 9,3 km.

Łącznie na budowę i modernizację sieci kanalizacyjnej zaplanowano kwotę 24 449,7 tys. zł, z czego: 5 993,4 tys. zł stanowiły środki własne samorządów, 16 494 tys. zł – fundusze ekologiczne²⁷, 2 287,3 tys. zł – fundusz zagraniczny²⁸, 475,0 tys. zł – kredyty i pożyczki 200,0 tys. zł – inne źródła. Termin ich zakończenia określono na koniec 2021 r. Zaplanowano również:

- 14 zadań w ramach modernizacji oczyszczalni ścieków w miejscowości Bystry, o łącznej wartości 27 076 tys. zł, z czego: 9 713 tys. zł stanowiły środki własne samorządów, a 16 363 tys. zł – fundusze ekologiczne²⁹, z termin zakończenia do końca marca 2021 r.
- budowę 100 przydomowych oczyszczalni ścieków na łączną kwotę 1 000 tys. zł, z czego: 636,3 tys. zł z funduszy zagranicznych i 363,7 tys. zł z funduszy ekologicznych.

Ww. inwestycje planowano zrealizować na terenie Miasta Giżycka (33 inwestycje), części miejscowości gminy wiejskiej Miłki (osiem zadań oraz 100 przydomowych

²³ Dz. U. z 2018 r. poz. 1586 ze zm.

²⁴ Zawarte 10 listopada 2020 r. opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Warmińsko-Mazurskiego 14 grudnia 2020 r. poz. 1504, dalej: porozumienie międzygminne.

²⁵ Pismo z 21 grudnia 2020 r. znak BI.ZZŚ.3.417.12.2020.AS.

²⁶ Pismo z 21 grudnia 2020 r. znak WSI.070.94.2020.IB.

²⁷ 14 880,8 tys. zł z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dalej: NFOŚiGW) oraz 1613,2 tys. zł – Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dalej: WFOŚiGW).

²⁸ PROW.

²⁹ 12 560,7 tys. zł z NFOŚiGW oraz 3 802,3 tys. zł – WFOŚiGW.

oczyszczalni ścieków) oraz części miejscowości gminy wiejskiej Giżycko (osiem), ale leżących poza terenem aglomeracji Giżycko.

W AKPOŚK 2017 nie planowano inwestycji należących do aglomeracji miejscowościach leżących na terenie gminy Kruklanki.

Zaplanowane w AKPOŚK 2017 inwestycje zapewniały spełnienie przez aglomerację Giżycko wszystkich trzech warunków określonych w dyrektywie 91/271/EWG, tj.: wydajności oczyszczalni ścieków (98 615 RLM), jakości ścieków oczyszczonych oraz wyposażenia aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych na poziomie 96 %³⁰ (gwarantujące co najmniej 95 % poziom obsługi dla aglomeracji o RLM < 100 000). Założono również przyrost liczby rzeczywistych mieszkańców, po realizacji planowanych inwestycji dotyczących sieci kanalizacyjnych, na poziomie 1 500 osób.

(akta kontroli str. 149-168)

Zakres planowanych zadań Miasta w AKPOŚK 2017 był zgodny (rzeczowo i finansowo) z Wieloletnim planem rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych PWiK³¹ oraz Strategią Rozwoju Giżycka na lata 2015-2025 opracowanej w 2016 r. W jednym z celów operacyjnych przyjęto dalszy rozwój i modernizację systemu wodociągów, kanalizacji sanitarnej i deszczowej.

Porównanie AKPOŚK 2017 z uchwałą z 2014 r. o aglomeracji wykazało, że w:

- aktualizacji ujęto osiem przedsięwzięć dotyczących budowy sieci kanalizacyjnej na obszarze gminy wiejskiej Giżycko³², jednak miejscowości, w których zaplanowano budowę sieci nie wchodziły w skład aglomeracji Giżycko (opisano w punkcie 2 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”),
- uchwale z 2014 r. o aglomeracji nie przewidziano budowy nowych odcinków sieci kanalizacyjnych, zaś w AKPOŚK 2017 zaplanowano 49 inwestycji.

(akta kontroli str. 169-173, 442-473)

W regulaminie dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Miasta³³, zgodnie z wymaganiami art. 19 ust. 5 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków³⁴, określono prawa i obowiązki PWiK, jako realizującego zadania z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzenia ścieków na terenie Miasta (wykonującego te zadania w oparciu o zezwolenie Burmistrza Miasta), a także odbiorców usług. W regulaminie tym ujęto m.in. warunki przyłączania do sieci, tryb zawierania umów, sposób rozliczeń w oparciu o ceny i stawki opłat ustalone w taryfach oraz standardy obsługi odbiorców usług. Ustalono również minimalny poziom usług w zakresie odprowadzania ścieków³⁵.

Na podstawie zasad określonych w ww. regulaminie osoba zamierzająca skorzystać z usług PWiK w zakresie odbioru ścieków zobowiązana była do złożenia pisemnego wniosku o zapewnienie odbioru ścieków oraz określenie warunków technicznych przyłączenia i warunki wraz z aktualną mapą sytuacyjną. W terminie nie dłuższym niż 14 dni od dnia złożenia ww. wniosku PWiK zobligowane było do określenia technicznych warunków przyłączenia.

³⁰ Wskaźnik zbierania siecią, tj. % RLM korzystających z sieci.

³¹ Dalej: Wieloletni plan rozwoju.

³² Sieci kanalizacyjne i sanitarne w miejscowościach: Soldany, Szczubyły Giżyckie, Kalinowo, Spytkowo, Grajwo, Kap, Upałty, Sulimy, obręb Antonowo, Świdry, Wilkasy.

³³ Uchwała Nr V/7/2019 Rady Miejskiej w Giżycku z dnia 30 stycznia 2019 r.

³⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 1437, dalej: uzw.

³⁵ Odbiór ścieków socjalno-bytowych, przemysłowych i mieszanin tych ścieków, z przyłączy kanalizacyjnych do sieci kanalizacyjnej w ilości 6,5 tys. m³ i 2 372,5 tys. m³ rocznie.

Projekt tego regulaminu został przedstawiony Radzie Miejskiej 24 maja 2018 r., która 16 lipca 2018 r. po dokonaniu analizy na podstawie art. 8 ust. 1 i 2 uzw w związku z art. 14 ustawy o zmianie uzw, przesłała go do PGW Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku³⁶.

Rada Miejska otrzymała pozytywną opinię 11 października 2018 r.

(akta kontroli str. 174-208)

Burmistrz, w ramach zadań gminy wiodącej, 30 października 2019 r. przekazał do RZGW Białystok ankietę dotyczącą VI AKPOŚK. W ankiecie przyjęto RLM aglomeracji o wartości 70 788 oraz RLM korzystających z sieci – 66 855, co dało współczynnik zbierania siecią o wartości 94,4 %. Zaplanowano w niej wybudowanie 9,7 km sieci ks oraz podłączenie do tych sieci 220 osób, co dałoby porealizacyjny współczynnik zbierania siecią o wartości 94,8 %.

Po weryfikacji ww. ankiety KZGW, zaleciło dokonanie przeglądu pod kątem zmiany lub likwidacji obszarów i granic aglomeracji Giżycko, z uwagi na różnicę RLMr a RLM w uchwale o aglomeracji z 2014 r. Burmistrz został także poinformowany o możliwości wykluczenia przez KZGW z ubiegania się o uzyskanie dofinansowania, z powodu niespełnienia jednego z trzech warunków dyrektywy 91/271/EWG w zakresie wyposażenia aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych na poziomie poniżej 95% dla aglomeracji o RLM < 100 000, co opisano w punkcie 3 sekcji: „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 209-238)

1.4 Monitorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji (KPOŚK)

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą stan, postępy oraz uzyskiwane efekty w realizacji przedsięwzięć ujętych w AKPOŚK 2017, w tym wskaźnik zbierania siecią (% RLM korzystających z sieci) oraz przyrost liczby rzeczywistych mieszkańców podłączonych do sieci ks monitorowała Spółka WiK.

Wskaźnik zbierania ścieków komunalnych siecią, podany w AKPOŚK 2017 wynosił 94 % – 81 686 RLM, zaś zaplanowany po realizacji inwestycji – 96 %. W sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za lata 2018-2019 podano, że RLM wynosił odpowiednio: 60 579 i 68 028, a wyliczony na potrzeby kontroli NIK wskaźnik zbierania siecią³⁷ dla ww. danych wynosił: 97,1 % i 97,5 %. Dane podane w sprawozdaniach były zgodne z dokumentacją źródłową.

W AKPOŚK 2017 zaplanowano przyrost liczby mieszkańców podłączonych do sieci ks na poziomie 1 500, a faktycznie wyniósł (po realizacji zadań inwestycyjnych) po 201 mieszkańców w latach 2018-2019, w tym w Mieście odpowiednio: 28 i 0.

W latach 2018-2019 w aglomeracji Giżycko uzyskano spełnienie trzech warunków Dyrektywy 91/271/EWG (wydajności oczyszczalni, jakości ścieków oczyszczonych i wyposażenia aglomeracji w systemy zbierania ścieków na poziomie co najmniej 95 %) przy uwzględnieniu rzeczywistych RLM za dany rok.

Analiza inwestycji ujętych w sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za lata 2018-2019 oraz efektów ich realizacji wykazała, że wskaźnik zbierania siecią (jeden z warunków dyrektywy 91/271/EWG) został osiągnięty poprzez zmiany RLM, zaś wykonane przedsięwzięcia nie miały wpływu na wartość tego wskaźnika.

Analizą objęto dane zawarte w uchwałach o aglomeracji z 2014 r. i 2020 r., AKPOŚK 2017 i 2021 oraz w sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za lata 2018-

³⁶ Dalej: RZGW Białystok.

³⁷ Sprawozdania przekazywane przez Gminę nie zawierały kolumny dotyczącej wyliczonego wskaźnika zbierania siecią.

2019. Weryfikacja danych dotyczących RLM zbierania siecią i RLM taboru asenizacyjnego dla mieszkańców, przemysłu i osób przebywających czasowo w porównaniu do długości sieci ks wykazała, że wskaźnik zbierania siecią dla aglomeracji Giżycko w:

- uchwale o aglomeracji z 2014 r. i 2020 r. wynosił odpowiednio: 98,2 % i 98,7 %, przy RLM dostarczonym taborem asenizacyjnym na poziomie odpowiednio: 1 374 i 766,
- V AKPOŚK i VI AKPOŚK odpowiednio: 94,0 % i 94,4 %, przy tym RLM dla taboru asenizacyjnego wyniosło: 4 627 i 3 612,
- sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za 2018 r.: 97,1 %, w tym RLM dla taboru asenizacyjnego wyniosło: 1 465, zaś za 2019 r.: 97,5 %, w tym RLM – 1 568.

(akta kontroli str. 239)

Burmistrz posiadał wiedzę na temat efektów przedsięwzięć ujętych w AKPOŚK 2017 na terenie aglomeracji Giżycko. Podał że, pracownicy Urzędu nie analizowali danych przekazywanych do sprawozdań z realizacji KPOŚK za lata 2018-2019 przez poszczególne podmioty wchodzące w skład aglomeracji Giżycko, gdyż czynności koordynacyjne w zbieraniu danych z gmin, ich weryfikacji, sporządzaniu sprawozdań z realizacji KPOŚK pełniła Spółka WiK. Wskazał też, że na podstawie informacji uzyskanych ze Spółki WiK zakładano, że wszystkie dane otrzymane od tych gmin są należycie przygotowane. Dane te były weryfikowane wyrywkowo, gdyż opóźnienie w ich przekazywaniu nie pozwoliło na pełną analizę i weryfikację.

(akta kontroli str. 496-498)

W okresie objętym kontrolą, na realizację zadań ujętych w AKPOŚK 2017 wydatkowano 12 246,7 tys. zł, z czego: 3 303,8 tys. zł w 2018 r., 4 990,8 tys. zł w 2019 r., 3 952,1 tys. zł w 2020 r. (do 30 września). I tak na:

- budowę sieci kanalizacyjnej wydatkowano łącznie: 1 687,2 tys. zł, z czego: 333,5 tys. zł w 2018 r., 783,7 tys. zł w 2019 r. i 570,0 tys. zł w 2020 r. (do 30 września),
- modernizację sieci kanalizacyjnej: 692,5 tys. zł, z czego: 462,5 tys. zł w 2018 r. i 230,0 tys. zł w 2020 r. (do 30 września),
- modernizację oczyszczalni ścieków: 9 867 tys. zł, z czego: 2 507,8 tys. zł w 2018 r., 4 207,1 tys. zł w 2019 r., 3 152,1 tys. zł w 2020 r. (do 30 września).

Efektami zakończonych w latach 2018-2020 (do 30 września) przedsięwzięć ujętych w AKPOŚK 2017 było:

- wybudowanie 3,7 km sieci (z 46,4 km)³⁸ w wyniku zakończenia sześciu inwestycji (z 25 zaplanowanych), tj. czterech³⁹ zrealizowanych na obszarze Miasta Giżycka oraz dwóch⁴⁰ na terenie gminy wiejskiej Giżycko,
- zmodernizowanie 1 km sieci (z 9,3 km)⁴¹ w ramach trzech inwestycji⁴² (z 10) w Mieście,
- zmodernizowanie urządzeń oczyszczalni ścieków aglomeracji Giżycko w zakresie dwóch⁴³ z 14 zaplanowanych.

³⁸ Co stanowiło 8% zrealizowanego planu budowy sieci kanalizacji sanitarnej w aglomeracji Giżycko.

³⁹ Uzbrojenie kanalizacyjne terenu Centrum, w rejonie ulic Róża Wiatrów, Dąbrowskiego, Kolejowa, Pasaż Portowy, (0,4 km), uzbrojenie kanalizacyjne terenu w obrębie ulic Bohaterów Westerplatte, Armii Krajowej i Warszawska (0,1 km), uzbrojenie w sieć kanalizacji sanitarnej terenu Moniuszki-Wilkasy (0,2 km), Budowa kanalizacji sanitarnej na Osiedlu Wilanów (0,1 km).

⁴⁰ Budowa kanalizacji sanitarnej i wodociągowej w miejscowościach: Szczybały Giżyckie (0,4 km) oraz Spytkowo (2,5 km).

⁴¹ Co stanowiło 10,8% zrealizowanego planu modernizacji sieci kanalizacji sanitarnej w aglomeracji Giżycko.

⁴² W tym dwóch zakończonych w 2017 r.

⁴³ Rozbudowa instalacji ATSO i modernizacja odbioru nieczystości płynnych z możliwością płukania skratek.

W AKPOŚK 2017 określono skrajne daty realizacji inwestycji w zakresie:

- Budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych od 2 stycznia 2017 r. (rozpoczęcie) do 31 grudnia 2021 r. (zakończenie). Przedsięwzięcia realizowano zgodnie z harmonogramem.
- Modernizacji oczyszczalni ścieków od 15 stycznia 2017 r. do 31 marca 2020 r. Zadanie to zrealizowano z opóźnieniem wynoszącym 90 dni, w stosunku do harmonogramu. Przyczyną opóźnienia była konieczność wykonania robót dodatkowych i zamiennych.

Analiza 49 przedsięwzięć ujętych w AKPOŚK 2017 na łączną kwotę 52 525,7 tys. zł wykazała, że wg stanu na 30 września 2020 r. zrealizowano 11 inwestycji o wartości 12 982,3 tys. zł, co stanowiło 22,4 % planowanych zadań oraz 24,7% planowanej kwoty wydatków. Konsekwencją niezrealizowania planowanych wydatków, było niewykonanie zakresu rzeczowego, tj.: budowy 42,7 km sieci, modernizacji 8,3 km sieci oraz urządzeń oczyszczalni ścieków, m.in. płaskownika, systemu filtracji końcowej, podczyszczalni odcieków pochodzących z odwirowania osadów oraz systemu dezynfekcji ścieków.

Jak wyjaśnił Burmistrz, zrealizowano tyle inwestycji na ile pozwalały środki finansowe gmin.

(akta kontroli str. 161-168, 435-441)

Analiza korespondencji dotyczącej sprawozdań z realizacji KPOŚK 2017 za lata 2018-2019 wykazała, że:

- Sprawozdanie za 2018 r. zostało przekazane do PGW Wody Polskie 1 lutego 2019 r., natomiast za 2019 r. – 2 marca 2020 r., co szczegółowo opisano w punkcie 4 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.
- Sprawozdania składano zgodnie z wzorem podanym przez PGW Wody Polskie.
- Dane przekazane do sprawozdań znalazły odzwierciedlenie w sprawozdaniach sporządzanych przez PGW Wody Polskie.
- Sprawozdanie za 2018 r. wymagało uzupełnienia, na wezwanie Dyrektora PGW Wody Polskie⁴⁴. Zastrzeżenia PGW Wody Polskie dotyczyły, m.in.: procenta RLM korzystających z sieci i taboru, współrzędnych geograficznych oczyszczalni ścieków i punktu zrzutu ścieków, wartości nakładów poniesionych na modernizację sieci kanalizacyjnej oraz niekompletnej wersji papierowej sprawozdania. Uzupełnione sprawozdanie przekazano w terminie, o którym mowa w art. 90 ust. 3 uPW. Sprawozdanie za 2019 r. uzupełniano w trybie roboczym, tj. bez wezwania Dyrektora PGW Wody Polskie, o którym mowa w art. 90 ust. 2 uPW. Korektę sprawozdania za 2019 r. podpisał Burmistrz Miasta.
- Sprawozdanie za 2018 r. jak i korekta tego sprawozdania dokonana w wyniku wezwania Dyrektora PGW Wód Polskich oraz sprawozdanie za 2019 r. nie zostały podpisane przez Burmistrza Miasta, co szczegółowo opisano w punkcie 5 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.
- Przy sporządzaniu sprawozdań, dane dotyczące całkowitej ilości ścieków wytwarzanych na terenie aglomeracji Giżycko, w tym odprowadzanych zbiorczym systemem kanalizacyjnym oraz dostarczonych taborom asenizacyjnym, pozyskiwano od PWiK. I tak w:

⁴⁴ Spółka WiK otrzymała 20 lutego 2019 r. pismo z PGW Wody Polskie dotyczące konieczności skorygowania sprawozdania z realizacji AKPOŚK 2017 za 2018 r. Uzupełnione sprawozdanie przekazano PGW Wody Polskie 1 marca 2019 r.

- Sprawozdaniu za 2018 r. podano 2 612,6 tys. m³ jako ilość ścieków oczyszczonych odprowadzonych do odbiornika, tj. jeziora Niegocin, zaś faktyczna ilość odprowadzanych ścieków zmierzona na podstawie przepływomierza umiejscowionego na wylocie tych ścieków wynosiła 2 619,5 tys. m³. Podano także, że łącznie wytworzono na terenie aglomeracji Giżycko 2 612,6 tys. m³ ścieków, a wytworzono ich 2 541,8 tys. m³ (opisano to w punkcie 6 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).
- Sprawozdaniu za 2019 r. wykazano, że na terenie aglomeracji Giżycko wytworzono łącznie 2 785,1 tys. m³ – zamiast ich faktycznej ilości wynoszącej 2 642 tys. m³ oraz że dostarczono do oczyszczalni taborem asenizacyjnym łącznie 255,5 tys. m³ ścieków – faktyczna ilość wynosiła - 22,5 tys. m³ (opisano to w punkcie 6 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

(akta kontroli str. 240-315)

W okresie objętym kontrolą w Gminie w ramach Wieloletniego planu rozwoju przyjęto do realizacji dodatkowo osiem przedsięwzięć (nieujętych w AKPOŚK 2017), finansowanych z budżetu PWiK.

Na realizację tych przedsięwzięć wydatkowano łącznie 735,6 tys. zł, z czego: 123,7 tys. zł w 2018 r., 511,6 tys. zł w 2019 r., 100,3 tys. zł w 2020 r. (do 30 września). I tak na:

- budowę sieci kanalizacyjnej wydatkowano łącznie: 454,6 tys. zł w 2019 r.,
- modernizację sieci kanalizacyjnej: 203,1 tys. zł, z czego: 56 tys. zł w 2018 r., 46,8 tys. zł w 2019 r. i 100,3 tys. zł w 2020 r. (do 30 września),
- modernizację oczyszczalni ścieków: 77,9 tys. zł, z czego: 67,7 tys. zł w 2018 r. oraz 10,2 tys. w 2019 r.

Efektami zakończonych w latach 2018-2020 (do 30 września) przedsięwzięć nieujętych w AKPOŚK 2017 było:

- wybudowanie 0,7 km sieci w wyniku realizacji dwóch inwestycji⁴⁵,
- zmodernizowanie 0,1 km sieci – w ramach jednego zadania⁴⁶,
- zmodernizowanie urządzeń oczyszczalni ścieków, tj. pompy osadu nadmiernego, dmuchawy rotacyjnej, mieszałki zatapialnego, pompy piaskowania na hydrocyklonie, w ramach czterech inwestycji.

(akta kontroli str. 440-441)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W aglomeracji Giżycko czynności z zakresu zadań Burmistrza, tj. dokonywania przeglądów obszaru i granic aglomeracji, koordynacji sprawozdawczości z realizacji oraz aktualizacji KPOŚK gmin wchodzących w skład tej aglomeracji, faktycznie wykonywała Spółka WiK, pomimo, że upoważnienie do dokonywania tych czynności nie wynikało z przepisów umowy Spółki, jej regulaminu oraz porozumienia międzygminnego. Uchwała nr 11/2020 Zgromadzenia Wspólników Spółki WiK z 23 listopada 2020 r. potwierdzająca wykonywanie ww. czynności została przyjęta w trakcie kontroli NIK.

Burmistrz Miasta wyjaśnił, że nie było dokumentów na podstawie których Spółka WiK wykonywała zadania za gminę wiodącą. Czynności te realizowano na podstawie uzgodnień wspólników, które nie przybrały formy uchwały. Dodał,

⁴⁵ Budowa sieci kanalizacji sanitarnej przy ul. Białostockiej (0,1 km) oraz Budowa sieci kanalizacji sanitarnej przy dawnej bazie CPN (0,6 km).

⁴⁶ Przebudowa kolektora sanitarnego na terenie COS w Giżycku.

że potwierdzeniem wykonywania powyższych zadań były sprawozdania z działalności Zarządu Spółki za lata 2018-2019.

(akta kontroli str. 22-56)

2. Nierzetelnie sporządzono ankietę do AKPOŚK 2017. Stwierdzono bowiem, że zakres ośmiu przedsięwzięć spośród 49 (16%) ujętych w AKPOŚK 2017, a dotyczących budowy sieci kanalizacyjnej na obszarze gminy wiejskiej Giżycko był niezgodny z uchwałą z 2014 r. o aglomeracji, gdyż miejscowości: Soldany, Szczybały Giżyckie, Kalinowo, Spytkowo, Grajwo, Kap, Upałty, Sulimy, Antonowo, Świdry, Wilkasy, w których zaplanowano budowę sieci kanalizacyjnych nie wchodziły w skład tej aglomeracji.

Burmistrz wyjaśnił, że część inwestycji wpisanych do AKPOŚK 2017 znajdowało się poza obszarem aglomeracji Giżycko. Powodem tego było przekonanie o zwiększeniu szans gmin na pozyskanie dofinansowania z programów pomocowych poprzez udokumentowanie ujęcia zadań w tej AKPOŚK. Zakładano, iż w przypadku pojawienia się możliwości ubiegania się o dofinansowanie, granice obszaru aglomeracji w razie konieczności będzie można zweryfikować. Natomiast rozszerzenie aglomeracji o wymienione zadania przed aktualizacją KPOŚK spowodowałoby obniżenie wskaźnika skanalizowania obszaru aglomeracji Giżycko poniżej 95%.

(akta kontroli str. 240-315, 487-491)

3. W Urzędzie nie przeprowadzono analizy danych przekazanych w ankiecie do VI AKPOŚK w zakresie RLM. Podano w niej współczynnik zbierania siecią o wartości 94,44 %, tj. poniżej 95%, pomimo że wskaźnik zbierania siecią dla aglomeracji Giżycko został osiągnięty i wykazany w sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za lata 2018-2019 i uchwałach o aglomeracji z 2014 r. i 2020 r.

Burmistrz Miasta wyjaśnił, że w ankiecie do VI AKPOŚK nie było komórki wyliczającej stopień skanalizowania aglomeracji przez co wartość ta nie została przeanalizowana przez Spółkę WiK. Dodał również, że VI AKPOŚK nie została jeszcze zatwierdzona i podejmie starania w celu dokonania korekty ankiety.

(akta kontroli str. 209-238, 492-495)

4. Sprawozdania z realizacji KPOŚK za 2018 r. i 2019 r. przekazano z opóźnieniem wynoszącym jeden dzień, w stosunku do terminu określonego w art. 89 ust. 1 uPW⁴⁷. Zgodnie z tym przepisem sprawozdanie za 2018 r. należało przekazać w terminie do 31 stycznia 2019 r. natomiast za 2019 r. – do 28 lutego 2020 r.

Jak wyjaśnił Burmistrz, że sprawozdania zostały przekazane do Wód Polskich niezwłocznie po uzyskaniu wszystkich danych poszczególnych gmin wchodzących w skład aglomeracji Giżycko (np. gmina wiejska Giżycko uzupełniła dane 1 lutego 2019 r. oraz gmina wiejska Miłki 2 marca 2020 r.) Podał, także że w przyszłości doloży starań, aby dotrzymać terminów ustawowych na złożenie sprawozdań.

(akta kontroli str. 240-315, 487-491)

5. Sprawozdania z realizacji KPOŚK za lata 2018-2019 oraz korekta sprawozdania za 2018 r., sporządzona w wyniku wezwania Dyrektora PGW Wód Polskich, nie zostały podpisane przez Burmistrza Miasta. Zgodnie z art. 14 ust. 1 pkt 10 uPW organem właściwym w sprawach gospodarowania wodami jest Burmistrz Miasta.

Jak wyjaśnił Burmistrz sprawozdania z realizacji KPOŚK za lata 2018-2019 oraz korekta sprawozdania za 2018 r. zostały podpisane przez pracownika Spółki WiK,

⁴⁷ Zmiana terminu przekazania sprawozdań z realizacji AKPOŚK na podstawie art. 1 pkt 11 ustawy z dnia 11 września 2019 r. o zmianie ustawy prawo wodne oraz niektórych ustaw (Dz. U. poz. 2170).

gdyż organ, który otrzymywał sprawozdania i korektę nie wносił zastrzeżeń w tej kwestii. Podał także, że sytuacja ta zostanie skorygowana w przyszłości poprzez podpisywanie sprawozdań przez Burmistrza Miasta.

(akta kontroli str. 240-315, 487-491)

6. W sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za lata 2018-2019 podano nierzetelne dane dotyczące: ilości ścieków wytwarzanych na terenie aglomeracji Giżycko, w tym odprowadzanych zbiorczym systemem kanalizacyjnym oraz dostarczonych taborem asenizacyjnym, ilości ścieków oczyszczanych odprowadzanych do odbiornika:

- W sprawozdaniu za 2018 r. podano, że łącznie wytworzono na terenie aglomeracji Giżycko 2 612,6 tys. m³ natomiast w sprawozdaniu za 2019 r. – 2 785,1 tys. m³, zaś faktycznie w 2018 r. wytworzono mniej o 70,8 tys. m³ (tj. 2 541,8 tys. m³, w tym 2 527,4 tys. m³ zbiorczym systemem kanalizacyjnym oraz 14,4 tys. m³ taborem asenizacyjnym), natomiast w 2019 r. wytworzono mniej o 143,1 tys. m³ (tj. 2 642 tys. m³, w tym: 2 619,5 tys. m³ – siecią kanalizacyjną oraz 22,5 tys. m³ – taborem asenizacyjnym).
- W sprawozdaniu za 2019 r. podano nierzetelne dane dotyczące ilości ścieków dostarczonych taborem asenizacyjnym. W sprawozdaniu tym podano, że dostarczono do oczyszczalni łącznie 255,5 tys. m³ ścieków, zaś faktycznie ilość ta była mniejsza o 232,9 tys. m³ i wynosiła 22,5 tys. m³.
- W sprawozdaniu za 2018 r. podano nierzetelne dane dotyczące ilości ścieków oczyszczonych odprowadzanych do odbiornika, tj. jeziora Niegocin. Podano w nim 2 612,6 tys. m³, zaś faktyczna ilość odprowadzanych ścieków zmierzona na podstawie przepływomierza umiejscowionego na wylocie tych ścieków była o 6,9 tys. m³ wyższa i wynosiła 2 619,5 tys. m³,
- W sprawozdaniu za 2019 r. wykazano realizację inwestycji wykonanej poza terenem aglomeracji Giżycko, która polegała na wybudowaniu 0,4 km sieci ks za kwotę 101 tys. zł.

Skutkiem tego było posiadanie przez PGW Wody Polskie nierzetelnych danych dotyczących: całkowitej ilości ścieków wytwarzanych na terenie aglomeracji Giżycko w latach 2018-2019, dostarczonych taborem asenizacyjnym do oczyszczalni za 2019 r., ilości ścieków oczyszczonych odprowadzanych do jeziora Niegocin oraz łącznej długości wybudowanych sieci.

Burmistrz wyjaśnił, że pracownicy Urzędu nie analizowali danych przekazywanych do sprawozdań z realizacji KPOŚK za lata 2018-2019 przez poszczególne podmioty wchodzące w skład aglomeracji Giżycko, w tym PWiK, gdyż czynności koordynacyjne w zbieraniu danych z gmin, ich weryfikacji, sporządzaniu sprawozdań z realizacji KPOŚK pełniła Spółka WiK. Według informacji uzyskanych ze Spółki zakładano, że wszystkie dane otrzymane od tych podmiotów są należycie przygotowane. Niemniej jednak dane były weryfikowane wyrywkowo. Opóźnienie w przekazywaniu danych przez poszczególne podmioty nie pozwoliło na pełną analizę i weryfikację.

(akta kontroli str. 240-315, 487-491, 496-498)

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2018-2020 (do 30 września) w Mieście zadania w zakresie postępowania ze ściekami komunalnymi na obszarach nieobjętych siecią kanalizacyjną wykonywał WGKiOŚ, zaś w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków PWiK. W aglomeracji Giżycko wykonywano zadania dotyczące gospodarki ściekowej, jednak Miasto, będące gminą wiodącą tej aglomeracji nie koordynowało tych zadań, pomimo ujęcia ich w AKPOŚK 2017. Działania Miasta w tym zakresie wykonywała Spółka WiK. W obszarze dotyczącym planowania, monitorowania, koordynowania i nadzorowania zadań gospodarki ściekowej realizowanej na terenie aglomeracji Giżycko stwierdzono nieprawidłowości dotyczące: wykonywania czynności

z zakresu zadań Burmistrza przez Spółkę bez upoważnienia, nieanalizowania danych w celu spełnienia warunku dyrektywy 91/271/EWG, ujęcia w AKPOŚK 2017 ośmiu przedsięwzięć realizowanych na terenach poza wyznaczonym obszarem tej aglomeracji, nieprzestrzegania obowiązków organu właściwego w sprawach gospodarowania wodami, o których mowa w art. 14 ust. 1 pkt 10 uPW, nieterminowego przekazywania sprawozdań z realizacji KPOŚK za lata 2018-2019 oraz przekazywania w nich nierzetelnych danych dotyczących całkowitej ilości ścieków.

OBSZAR

2. Sprawowanie nadzoru nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi na obszarze gminy

2.1 Sprawowanie nadzoru nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi na obszarze gminy

Opis stanu faktycznego

W latach objętych kontrolą w Mieście⁴⁸ zbieraniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych objęto łącznie 100 % mieszkańców. Było to w:

- 2018 r. – 28 532 osób, z czego: 28 336 (99,3 %) korzystało z sieci kanalizacyjnej, trzy zbierały i oczyszczwały ścieki w przydomowych oczyszczalniach ścieków, zaś 193 osoby (0,7 %) zbierały nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych,
- 2019 r. – odpowiednio: 28 251 osób, 28 055 (99,3 %), trzy, 193 (0,7 %),
- 2020 r. (do 30 września) – odpowiednio: 27 719 osób, 27 523 (99,3 %), cztery, 192 (0,7 %).

Na terenie Miasta powstało w:

- 2018 r. - 1 937,2 tys. m³ ścieków komunalnych, w tym: 1 771,4 tys. m³ ścieków odprowadzono zbiorczym systemem kanalizacyjnym do oczyszczalni, 0,2 tys. m³ ścieków oczyszczonych systemami indywidualnymi (w przydomowych oczyszczalniach ścieków), zaś 0,9 tys. m³ to nieczystości ciekłe zbierane w zbiornikach bezodpływowych dostarczanych do oczyszczalni taborem asenizacyjnym,
- 2019 r. – odpowiednio: 1 900,9 tys. m³, 1 800,7 tys. m³, 0,2 tys. m³, 1 tys. m³.
- 2020 r. (do 30 września) – odpowiednio: 1424,4 tys. m³, 1340,5 tys. m³, 0,2 tys. m³, 0,6 tys. m³.

(akta kontroli str. 316-317)

W Urzędzie prowadzono w formie elektronicznej ewidencję zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków⁴⁹ na podstawie art. 3 ust. 1 i 2 ucp. Ewidencja ta zawierała dane adresowe, w tym: imię i nazwisko właściciela nieruchomości lub podmiotu prowadzącego działalność, adres, zużycie wody w gospodarstwie domowym lub firmie oraz informacje dotyczące możliwości przyłączenia do miejskiej sieci ks. W ewidencji nie przewidziano wprowadzenia informacji o posiadaniu umowy na opróżnianie zbiornika. Prowadzono odrębną ewidencję takich umów.

(akta kontroli str. 318-323, 396)

⁴⁸ W całości objętego obszarem aglomeracji.

⁴⁹ Dalej: ewidencja.

Analiza ewidencji prowadzonych w latach 2018-2020 (do 30 września) wykazała, że zarejestrowano w nich po 36 zbiorników bezodpływowych w latach 2018-2019 i 31 w 2020 r. (do 30 września). Dotyczyło to nieruchomości:

- nieużytkowanych – po siedem w latach 2018-2019 i 10 w 2020 r.,
- użytkowanych z możliwością podłączenia nieruchomości do sieci kanalizacyjnej - po 12 w latach 2018-2019 i dziewięć w 2020 r. (do 30 września),
- użytkowanych bez możliwości podłączenia nieruchomości do sieci kanalizacyjnej po 12 w latach 2018-2019 i 11 w latach 2020 r. (do 30 września),
- dla których nie podano informacji o zużyciu wody – po pięć w latach 2018-2019 i jedna w 2020 r., co opisano szerzej w punkcie 1 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Analiza ewidencji wykazała również, że zarejestrowano w nich po jednej przydomowej oczyszczalni ścieków w latach 2018-2019 i dwie przydomowe oczyszczalnie w 2020 r. (do 30 września).

W ewidencjach nie wykazywano objętości zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz częstotliwości opróżniania zbiorników w ciągu jednego kwartału. W 2020 r. nie wykazano dwóch nieruchomości w ewidencji (opis zawarto w punkcie 1 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

(akta kontroli str. 324-329)

Analiza dokumentacji dotyczącej najdłuższej nieskanalizowanej ulicy Nowowiejskiej w Giżycku o długości 374 mb, polegająca na porównaniu wykazu mieszkańców i nieruchomości z ewidencji ludności z danymi zawartymi w ewidencji zbiorników wykazała, że w tej ewidencji w latach objętych kontrolą ujęto wszystkie (dwie) nieruchomości zlokalizowane przy tej ulicy. Potwierdzeniem ww. informacji były przeprowadzone oględziny bazy danych, stanowiących infrastrukturę informacji przestrzennej (EW MAPA).

(akta kontroli str. 326-333)

W latach 2018-2020 (do 30 września) do Starostwa Powiatowego w Giżycku nie wpłynęły zgłoszenia⁵⁰ o rozpoczęciu eksploatacji przydomowych oczyszczalni ścieków o objętości powyżej 10 m³ zgłoszone do starosty, jako organu administracji architektoniczno-budowlanej w trybie art. 29 ust. 1 pkt 5 i 6 ustawy Prawo budowlane.⁵¹

(akta kontroli str. 334-335)

Urząd przekazywał do Głównego Urzędu Statystycznego⁵² sprawozdania SG-01 za lata 2018-2019, w których podawał prawidłowe dane dotyczące liczby przydomowych oczyszczalni ścieków, zaś dane w zakresie liczby zbiorników bezodpływowych podawano niezgodnie z posiadaną ewidencją, co opisano szerzej w punkcie 2 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 336-339)

W latach 2018-2020 (do 30 września) w Urzędzie (na podstawie odrębnej ewidencji umów) posiadano wiedzę w zakresie sposobu odbioru nieczystości ciekłych z 14⁵³ użytkowanych nieruchomości ujętych w tej ewidencji. Nie posiadano takiej wiedzy o 11 nieruchomościach, na terenie których zużywano wodę w latach 2018-2019 i siedmiu w 2020 r. Opis zawarto w punkcie 3 „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 324, 396)

⁵⁰ Informacje pobrane w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

⁵¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1333 t.j.

⁵² Dalej: GUS.

⁵³ W latach 2018-2019 w ewidencji było 25 użytkowanych nieruchomości, zaś w 2020 r. – 21.

W okresie objętym kontrolą na terenie Miasta usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych świadczyło: ośmiu przedsiębiorców w 2018 r., dziewięciu w 2019 r. i 10 w 2020 r., na podstawie zezwoleń⁵⁴ wydanych w drodze decyzji przez Burmistrza Miasta. Obowiązki nałożone ww. zezwoleniami na te podmioty dotyczyły m.in.:

- wywożenia nieczystości ciekłych przy pomocy specjalistycznych i szczelnych pojazdów do oczyszczalni ścieków w miejscowości Bystry,
- realizowania usług odbioru nieczystości na podstawie umów, każdorazowego wystawiania dowodów korzystania z usług w okresie wywozu nieczystości z uwzględnieniem ilości wywiezionych ścieków, terminu wywozu oraz prowadzenia dokumentacji dotyczącej ilości i dat przekazywania ścieków do punktu zlewnego,
- sporządzania kwartalnych sprawozdań w tym zakresie i przekazywania ich burmistrzowi w terminie do końca miesiąca następującego po danym kwartale.

Usługi takie świadczył również PWIK, który spełniał wymogi art. 7 ust. 3a ustawy o ucpg i działał na terenie Miasta bez zezwolenia.

Burmistrz Miasta prowadził ewidencję udzielonych i cofniętych zezwoleń (art. 7 ust. 6b ucpg). W ewidencji w 2018 r. ujęto osiem podmiotów świadczących usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie Miasta, w 2019 r. – 10 oraz w 2020 r. (do 30 września) – 11. W latach objętych kontrolą wydano cztery zezwolenia na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych, w tym dwa w 2019 r. i po jednym w 2018 r. i 2020 r. W 2018 r. wygasło jedno zezwolenie. Ewidencja ta była zgodna z danymi dotyczącymi liczby podmiotów prowadzących ww. działalność i składających kwartalne sprawozdania w zakresie odbioru i transportu ścieków.

(akta kontroli str. 340-350)

W latach 2018-2020 (do 30 września) Burmistrz Miasta otrzymał łącznie 101 sprawozdań kwartalnych złożonych przez podmioty świadczące usługi w zakresie odbioru i transportu ścieków (zgodnie z art. 9o ust. 2 ucpg, tj. do końca miesiąca następującego po kwartale, którego dotyczyło).

Analiza 22 sprawozdań kwartalnych wykazała, że były sporządzone terminowo. Sprawozdania te, zgodnie z art. 9o ust. 3 ucpg, zawierały m.in.:

- nazwę i adres podmiotu prowadzącego działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych,
- informacje o ilości odebranych z obszaru gminy nieczystości ciekłych: bytowych lub przemysłowych,
- informacje o ilości przekazanych do stacji zlewnej odebranych z obszaru gminy nieczystości ciekłych: bytowych lub przemysłowych,
- wskazanie nazwy i adresu stacji zlewnej, do której zostały przekazane odebrane nieczystości ciekłe,
- datę sporządzenia sprawozdania.

Do analizowanych 22 sprawozdań dołączone były wykazy właścicieli nieruchomości, z którymi podmiot odbierający nieczystości ciekłe zawarł umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych w okresie objętym sprawozdaniem oraz wykazy właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły.

W Urzędzie, jak wyjaśniła Zastępca Naczelnika WGKiOŚ, weryfikowano m.in.: imię, nazwisko lub nazwę podmiotu, numer decyzji, informację o ilości odebranych

⁵⁴ Na podstawie art. 7 ust. 6 ucpg.

nieczystości ciekłych i przekazaniu do stacji zlewnej, adres stacji zlewnej, datę sporządzenia sprawozdania, podpis osoby upoważnionej.

(akta kontroli str. 351-395)

W Urzędzie, na podstawie sprawozdań, łączna ilość odbieranych i przekazanych do oczyszczenia (stacja zlewna) ścieków wyniosła 0,9 tys. m³ w 2018 r., 1 tys. m³ w 2019 r. i 0,6 tys. m³ w 2020 r. (do 30 września), zaś kwartalna liczba właścicieli nieruchomości, od których odebrane zostały nieczystości ciekłe wyniosła od 25 do 68 w latach 2018-2019 oraz 38 w każdym kwartale 2020 r. (do 30 września). Burmistrz wyjaśnił, że przedsiębiorcy uwzględniali w wykazach do sprawozdań również umowy obejmujące obsługę przenośnych toalet na potrzeby wyposażenia np. placów budów, plaż, Placu Targowego. Ilości odebranych nieczystości ciekłych z przenośnych kabin były wykazywane w przekazywanych sprawozdaniach kwartalnych.

Dane dotyczące ww. ilości ścieków były zgodne z liczbą przyjętych ścieków oraz przekazanych do oczyszczenia według ewidencji prowadzonej w stacji zlewnej.

(akta kontroli str. 351-388)

W latach 2018-2019 Burmistrz Miasta nie przeprowadzał kontroli częstotliwości opróżniania 36 zbiorników bezodpływowych oraz pozbywania się komunalnych osadów ściekowych z jednej przydomowej oczyszczalni ścieków, a w 2020 r. (do 30 września) – 31 zbiorników i dwóch przydomowych oczyszczalni ścieków, co opisano w punkcie 4 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 428)

2.2 Zwiększanie liczby użytkowników sieci kanalizacyjnej

Opis stanu faktycznego

W latach objętych kontrolą w Mieście zidentyfikowano: 1 947 nieruchomości (na koniec 2017 r.), 1 960 (na koniec 2018 r.) i 1 965 (na koniec 2019 r.), których właściciele zobowiązani byli do podłączenia ich do istniejącej sieci kanalizacyjnej wybudowanej i oddanej do użytkowania przed okresem objętym kontrolą. Dotyczyło to odpowiednio: 28 912, 28 532, 28 251 i 27 719 mieszkańców Miasta. Nie podłączono do istniejącej sieci kanalizacyjnej 37 nieruchomości w latach 2018-2019 i 33 w 2020 r. (do 30 września).

Analiza ewidencji wykazała, że zidentyfikowano 12 nieruchomości użytkowanych, których właściciele zobowiązani byli do podłączenia ich do istniejącej sieci kanalizacyjnej (oddanej do użytkowania do końca 2017 r.), zaś w 2020 r. pozostało ich dziewięć. Dotyczyło to odpowiednio 19 i 17 mieszkańców. W okresie objętym kontrolą nie podłączono tych nieruchomości do sieci ks, co opisano w punkcie 5 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 325, 396)

W latach 2018-2020 (do 30 września) Burmistrz Miasta nie wszczynał postępowań zmierzających do wydania decyzji nakazujących właścicielowi nieruchomości wykonanie tego obowiązku. Opisano w punkcie 5 sekcji: stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 427)

Analizą objęto próbę: cztery odcinki ulic o zabudowie jednorodzinnej, z istniejącą siecią kanalizacji sanitarnej o łącznej długości zbliżonej do 1 km⁵⁵. Dokonano oględzin przebiegu sieci ks w programie System Informacji Przestrzennej (dalej: SIP). I tak: trzy⁵⁶ z nich wybudowano w latach 2000-2001 i jedną⁵⁷ w 1999 r.

⁵⁵ Nie było odcinków ok. 500 mb.

⁵⁶ W ul. Nowogrodzkiej – długość sieci ks 272 mb, ul. Jarzębinowej – długość sieci 265 mb, ul. Orzechowej – długość sieci ks 215 mb.

Na długości czterech analizowanych odcinków stwierdzono, że wszystkie nieruchomości podłączono do sieci ks. I tak dla odcinka sieci ks w ulicy Nowogródzkiej podłączono 13 nieruchomości, w ulicy Jarzębinowej - 10, w ulicy Orzechowej - 9, a w ulicy Polnej - 35.

(akta kontroli str. 398-420)

W Mieście zrealizowano cztery inwestycje, tj. w:

- 2018 r – jeden odcinek sieci ks wraz z przepompownią o długości 55 m w obrębie ulic: Bohaterów Westerplatte, Armii Krajowej i Warszawska na potrzeby budowy nowego budynku wielorodzinnego. W sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2018 r. ujęto tę inwestycję. Do tego sprawozdania podano, że w wyniku realizacji tego przedsięwzięcia podłączono do sieci ks 28 mieszkańców, faktycznie zaś wybudowano sieć, jednak odstąpiono od wykonania zabudowy wielorodzinnej, co opisano w punkcie 6 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.
- 2019 r. – trzy inwestycje w zakresie budowy sieci ks o łącznej długości 1,1 km, w tym m.in. odcinek sieci ks o długości 109 mb przy ulicy Białostockiej na potrzeby istniejących dwóch budynków: jednorodzinnej i wielorodzinnej. Właściciele tych nieruchomości zobowiązani byli do podłączenia do nowo wybudowanej i oddanej do użytkowania⁵⁸ sieci kanalizacyjnej. Dotyczyło to 10 mieszkańców, co opisano szerzej w punkcie 6 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”. Pozostałe dwa przedsięwzięcia dotyczyły budynku wielorodzinnej z usługami i budynku usługowego. Do sprawozdania KPOŚK za 2019 r. podano prawidłowe dane w zakresie liczby podłączonych mieszkańców w tym roku.

(akta kontroli str. 421-422)

W latach objętych kontrolą w Mieście nie planowano i nie realizowano działań informacyjno-edukacyjnych dla zwiększenia liczby użytkowników wybudowanej sieci kanalizacyjnej.

Burmistrz Miasta wyjaśnił, że nie prowadzono takich działań, ponieważ wszystkie nieruchomości nowobudowane były na bieżąco przyłączane do sieci ks. W ewidencji zbiorników bezodpływowych prowadzonej przez Miasto nie przybywało nowych zbiorników, a wręcz przeciwnie ich liczba sukcesywnie z roku na rok malała. Część z tych zbiorników znajdowała się na nieruchomościach niezamieszkałych, z zerowym zużyciem wody. W niektórych przypadkach brak było technicznych możliwości przyłączenia nieruchomości do sieci kanalizacyjnej, bądź było to ekonomicznie nieuzasadnione. Były też gospodarstwa domowe w trudnej sytuacji rodzinnej, materialnej, czy zdrowotnej, dla których koszt przyłączenia nieruchomości do sieci ks był nie do udźwignięcia.

(akta kontroli str. 423-424, 484-486)

W okresie objętym kontrolą Miasto nie występowało z wnioskami o przyznanie dofinansowania do wykonania przyłączeń nieruchomości do sieci kanalizacyjnej.

Burmistrz Miasta wyjaśnił, że w przeszłości następowało stopniowe podłączanie nieruchomości do sieci ks bez dodatkowych zachęt w postaci dofinansowania, założono, że zjawisko to będzie nadal utrzymywać się. A główny nacisk Miasta skierowano na realizację programu wymiany ogrzewania węglowego na proekologiczne.

(akta kontroli str. 425-426, 484-486)

⁵⁷ W ul. Polnej – długość sieci ks 329 mb.

⁵⁸ Protokół odbioru sieci ks z 27 listopada 2019 r., zaś informacja PWiK o wykonaniu tej sieci wpłynęła do Urzędu w marcu oraz maju 2020 r.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Urzędzie nierzetelnie prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. I tak:

- w latach 2018-2019 ujęto jedną nieruchomość, która została podłączona do sieci ks w 2016 r. a jej właściciel zawarł umowę z PWiK na odbiór ścieków,
- w 2020 r. nie ujęto w ewidencji dwóch nieruchomości, które były wyposażone w zbiorniki bezodpływowe,
- w latach 2018-2020 (do 30 września) w ewidencji nie wykazywano objętości zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz częstotliwości opróżniania zbiorników w ciągu jednego kwartału.

Burmistrz Miasta wyjaśnił, że prowadzona ewidencja wymaga weryfikacji i powtórnej analizy. Weryfikacja ze stanem faktycznym w terenie umożliwi uszczegółowienie, sprawdzenie i uaktualnienie wymaganej ewidencji oraz weryfikację pojemności zbiorników bezodpływowych. W 2020 r. z uwagi na sytuację pandemiczną oraz wprowadzony w Urzędzie od marca 2020 r. system pracy hybrydowej nie występowało do PWiK o przekazanie danych.

(akta kontroli str. 318-325, 477-483)

2. Urząd przekazywał do GUS nierzetelne dane dotyczące liczby zbiorników bezodpływowych zawarte w sprawozdaniach SG-01 za lata 2018-2019. W sprawozdaniach tych wykazywał liczbę 37 zbiorników bezodpływowych, a faktycznie w ewidencji było ich 36.

Burmistrz Miasta wyjaśnił, że omyłkowo w liczbie zbiorników bezodpływowych uwzględniono jedną przydomową oczyszczalnię ścieków.

(akta kontroli str. 336-339, 484-486)

3. W latach 2018-2020 (do 30 września) Miasto nie posiadało wiedzy w zakresie 11 umów (44 % ogółu zawartych) na opróżnianie przez właścicieli nieruchomości zużywających wodę w latach 2018-2019 i siedmiu (33 %) w 2020 r. (do 30 września). Skutkiem tego był brak możliwości wypełnienia obowiązku określonego w art. 6 ust. 6 ucpg, który stanowi, że obowiązkiem gminy jest zorganizowanie odbierania odpadów komunalnych oraz opróżnianie zbiorników bezodpływowych w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów.

Burmistrz Miasta wyjaśnił, że nie wypełniano tych obowiązków z powodu braków kadrowych w WGKiOŚ.

(akta kontroli str. 324, 396, 494-495)

4. W latach 2018-2019 Burmistrz Miasta nie przeprowadzał kontroli częstotliwości opróżniania 36 zbiorników bezodpływowych oraz pozbywania się komunalnych osadów ściekowych z jednej przydomowej oczyszczalni ścieków, a w 2020 r. (do 30 września) – 31 zbiorników i dwóch przydomowych oczyszczalni ścieków. Było to niezgodne z art. 5 ust. 6 ucpg w związku z art. 5 ust. 1 pkt 3a i 3b ucpg, który stanowi, że obowiązkiem Burmistrza Miasta jest sprawowanie nadzoru nad realizacją przez właścicieli nieruchomości gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych, a także prawidłowego pozbywania się zebranych na terenie nieruchomości nieczystości ciekłych.

Burmistrz Miasta wyjaśnił, że nie przeprowadzano kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz pozbywania się komunalnych osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni ścieków z powodu braków kadrowych w WGKiOŚ.

(akta kontroli str. 428, 477-483)

5. W przypadku 12 właścicieli nieruchomości w latach 2018-2019 oraz dziewięciu w 2020 r. (do 30 września) nie egzekwowano od nich obowiązku podłączenia się do istniejącej sieci kanalizacyjnej. Burmistrz Miasta nie egzekwował również w 2020 r. obowiązku od właścicieli dwóch nieruchomości (jeden budynek jednorodzinny i jeden wielorodzinny, obejmujące cztery lokale mieszkalne) podłączenia się do wybudowanej w 2019 r. sieci kanalizacyjnej.

Burmistrz Miasta wbrew wymogowi określonymu w art. 5 ust. 7 ucpg nie wydał decyzji nakazujących podłączenie do istniejących sieci ks, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 tej ustawy. Wszystkie te nieruchomości były użytkowane i miały wykazane wartości zużycia wody. Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 2 ucpg właściciele nieruchomości mają obowiązek przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej, a Burmistrz Miasta powinien sprawować nadzór nad realizacją tego obowiązku (art. 5 ust. 6 ucpg).

Burmistrz Miasta wyjaśnił, że przyczynami braku egzekwowania od właścicieli nieruchomości obowiązku podłączenia się do istniejącej sieci kanalizacyjnej były m.in. zła kondycja materialna rodzin zamieszkujących wskazane nieruchomości, która uniemożliwiała przeprowadzenie inwestycji w postaci podłączenia nieruchomości do sieci kanalizacji sanitarnej, brak stałego zamieszkiwania na terenie niektórych nieruchomości, zaś w jednym przypadku właściciel nieruchomości zmarł i trwało postępowanie spadkowe.

Burmistrz Miasta wyjaśnił, że ww. decyzje nie zostały wydane w 2020 r. z uwagi na sytuację pandemiczną związaną z COVID-19 i wprowadzeniem pracy hybrydowej w Urzędzie.

(akta kontroli str. 318-325, 477-483)

6. W sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2018 r. podano nierzetelne dane w zakresie liczby mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacyjnej na terenie Miasta, wybudowanej w związku z realizacją inwestycji ujętej w AKPOŚK 2017 pn. „Uzbrojenie kanalizacyjne terenu w obrębie ulic: Bohaterów Westerplatte, Armii Krajowej i Warszawskiej, ks. grawitacyjna i tłoczna wraz z przepompownią”. W sprawozdaniu wskazano liczbę 28 mieszkańców, a faktycznie powinno być 0, gdyż Miasto, pomimo wykonania uzbrojenia, odstąpiło od realizacji zabudowy wielorodzinnej.

Burmistrz Miasta wyjaśnił, że podana w sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2018 r. liczba mieszkańców podłączonych do sieci ks, tj. 28 osób dotyczyła wszystkich wykonanych podłączeń na terenie Miasta w roku sprawozdawczym, a jej podanie w sprawozdaniu wynikało z mylnej interpretacji instrukcji wypełniania sprawozdania.

(akta kontroli str. 421-422, 492-495)

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2018-2020 (do 30 września) w Urzędzie nie prowadzono pełnej ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków zlokalizowanych na obszarze Miasta. Weryfikowano natomiast sprawozdania podmiotów odbierających nieczystości ciekłe oraz bilansowano liczbę ścieków zbieranych i przekazywanych do oczyszczenia w celu zapobiegania procesom ich niekontrolowanego pozbywania się. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: nieegzekwowania obowiązku przyłączenia nieruchomości do sieci kanalizacyjnej, braku skutecznego nadzoru nad właścicielami nieruchomości w zakresie odbierania nieczystości ciekłych, nierzetelnego prowadzenia ww. ewidencji oraz podawania nierzetelnych danych do sprawozdania z realizacji KPOŚK za 2018 r. w zakresie liczby mieszkańców podłączonych do sieci ks w wyniku realizacji inwestycji ujętych w KPOŚK.

3. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

3.1 Zapewnienie środków na finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą Miasto nie podejmowało działań w celu zapewnienia środków finansowych na planowaną realizację przedsięwzięć dotyczących gospodarki ściekowej, na obszarze Miasta, w tym zadań ujętych w AKPOŚK 2017 jak i poza tym programem.

Jak wyjaśnił Burmistrz, Urząd nie występował o dofinansowanie poszczególnych rodzajów przedsięwzięć, bowiem zadania z zakresu gospodarki ściekowej na terenie Miasta były realizowane i finansowane przez PWiK, natomiast trzy gminy wiejskie nie występowały do Miasta z wnioskami o pomoc w zapewnieniu środków finansowych na realizację zadań ujętych w AKPOŚK 2017, nie zwracały się również do Spółki WiK o pomoc w znalezieniu programów pomocowych, z których mogłyby pozyskać dofinansowanie.

(akta kontroli str. 429-435)

W okresie objętym kontrolą, na terenie Miasta, realizowano 22 inwestycje w zakresie gospodarki ściekowej, z czego: pięć w zakresie budowy sieci ks⁵⁹, osiem w ramach modernizacji tych sieci⁶⁰ oraz dziewięć na oczyszczalni ścieków⁶¹.

W ramach budowy sieci ks realizowano trzy (z 13 ujętych w AKPOŚK 2017) inwestycje dotyczące uzbrojenia kanalizacyjnego terenów:

- „Centrum”, w rejonie ulic: Róża Wiatrów, Dąbrowskiego, Kolejowa, Pasaż Portowy⁶²,
- w obrębie ulic: Bohaterów Westerplatte, Armii Krajowej i Warszawskiej⁶³,
- za Kanalem Niegocińskim tzw. „Teren Moniuszki – Wilkasy”⁶⁴.

Poza ww. inwestycjami realizowano także dwa przedsięwzięcia nieujęte w AKPOŚK 2017, a dotyczące budowy sieci ks przy ul. Białostockiej oraz przy dawnej bazie CPN.

W zakresie modernizacji sieci kanalizacyjnych, realizowano dwa (z sześciu ujętych w AKPOŚK 2017) przedsięwzięcia polegające na:

- przebudowie sieci ks w ul. Pionierskiej od ul. Traugutta do ul. Daszyńskiego⁶⁵,
- modernizacji przepompowni głównej⁶⁶.

Dodatkowo, poza AKPOŚK2017 realizowano także sześć inwestycji w zakresie modernizacji sieci ks: przy ul. Rolniczej, Warszawskiej, Koszarowej, Jeziornej i Słowackiego oraz na terenie Centralnego Ośrodka Sportu⁶⁷ w Giżycku.

W odniesieniu do zadań dotyczących oczyszczalni ścieków, realizowano w okresie objętym kontrolą pięć inwestycji (z 14 ujętych w AKPOŚK 2017) polegających na:

- rozbudowie instalacji ATSO⁶⁸,
- modernizacji odbioru nieczystości płynnych z możliwością płukania skratek⁶⁹,

⁵⁹ Trzy zadania ujęte w AKPOŚK 2017, a dwa nieujęte w tym dokumencie.

⁶⁰ Dwa zadania ujęte oraz sześć zadań nieujętych w AKPOŚK 2017.

⁶¹ Pięć zadań ujętych w AKPOŚK 2017 a cztery nieujęte w tym dokumencie.

⁶² Inwestycja zakończona w 2019 r.

⁶³ Inwestycja zakończona w 2018 r.

⁶⁴ Inwestycja zakończona w 2020 r.

⁶⁵ Inwestycja zakończona w 2018 r.

⁶⁶ Inwestycja niezakończona, będąca w trakcie realizacji, wg stanu na 30 września 2020 r.

⁶⁷ Dalej: COS.

⁶⁸ Inwestycja zakończona w 2020 r.

- dostosowaniu kubatur osadnika Imhoffa do funkcji retencyjnej⁷⁰,
- wymiana instalacji płukania pisaku⁷¹,
- wymiana systemu napowietrzania w reaktorze biologicznym 3.1.⁷²

Poza ww. inwestycjami zrealizowano także cztery inwestycje w oczyszczalni ścieków nieujęte w AKPOŚK 2017. Dotyczyły one wymian: pompy osadu nadmiernego, dmuchawy rotacyjnej, mieszadła zatapialnego, pompy piaskownika na hydrocyklonie.

(akta kontroli str. 161-168)

W latach 2018-2020 (do 30 września) Miasto nie finansowało i nie dofinansowywało zadań związanych z gospodarką ściekową, w tym podłączeń nieruchomości do sieci kanalizacji sanitarnej z opłat i kar, o których mowa w art. 403 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁷³.

W latach 2018-2020 (do 30 września) Miasto nie występowało o uzyskanie dofinansowania do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie, Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Warmia i Mazury na lata 2014-2020 i innych instytucji przyznających dofinansowanie ze środków zewnętrznych, bowiem zadania z zakresu gospodarki ściekowej na terenie Miasta realizował i finansował PWiK, w tym także z udziałem środków unijnych.

(akta kontroli str. 425-427)

3.2 Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

W okresie objętym kontrolą, w Mieście, na realizację zadań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków wydawkowano 12 166,6 tys. zł, z czego: 3 264,8 tys. zł w 2018 r., 4 849,4 tys. zł w 2019 r., 4 052,4 tys. zł w 2020 r. (do 30 września). I tak na:

- budowę sieci kanalizacyjnej wydawkowano łącznie: 1 326,1 tys. zł, z czego: 170,8 tys. zł w 2018 r., 585,3 tys. zł w 2019 r. i 570,0 tys. zł 2020 r. (do 30 września),
- modernizację sieci kanalizacyjnej: 895,6 tys. zł, z czego: 518,5 tys. zł w 2018 r., 46,8 tys. zł w 2019 r., 330,3 tys. zł w 2020 r. (do 30 września),
- modernizację oczyszczalni ścieków: 9 944,9 tys. zł, z czego: 2 575,5 tys. zł w 2018 r., 4 217,3 tys. zł w 2019 r., 3 152,1 tys. zł w 2020 r. (do 30 września).

Kwota 6 776,4 tys. zł, stanowiąca 55,9% ogółu wydatków poniesionych na zadania w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków (z 12 166,6 tys. zł) pochodziła z Unii Europejskiej⁷⁴, pozostała część wydatków 5 390,2 tys. zł stanowiła środki własne PWiK. Środki pochodzące z UE wydawkowano w związku z realizacją projektu modernizacji oczyszczalni ścieków, pn. „Rozbudowa instalacji ATSO na oczyszczalni ścieków w Giżycku”. Łącznie na ww. projekt, wg stanu na 30 września 2020 r., wydawkowano 8 224,8 tys. zł, z czego: 2 095,6 tys. zł w 2018 r., 3 225,9 tys. zł w 2019 r. oraz 2 923,3 tys. zł w 2020 r. (do 30 września).

(akta kontroli str. 440-441)

W okresie objętym kontrolą kwoty poniesionych wydatków na inwestycje zrealizowane na terenie Miasta zostały prawidłowo uwzględnione w sprawozdaniach

⁶⁹ Inwestycja zakończona w 2018 r.

⁷⁰ Inwestycja niezakończona, będąca w trakcie realizacji, wg stanu na 30 września 2020 r.

⁷¹ Pierwsza część inwestycji zakończona w 2019 r., druga planowana do realizacji w 2021 r.

⁷² Pierwsza część inwestycji zakończona w 2019 r., druga planowana do realizacji w 2021 r.

⁷³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 ze zm.

⁷⁴ Dalej: UE.

z realizacji KPOŚK 2017 za lata 2018-2019. Do sprawozdań podano poniesione nakłady w łącznej wysokości 1 891,5 tys. zł, z czego: 700,5 tys. zł w 2018 r. oraz 1 191,0 tys. zł w 2019 r. I tak:

- 547 tys. zł dotyczyło inwestycji realizowanych na oczyszczalni ścieków⁷⁵,
- 784,9 tys. zł w ramach budowy sieci kanalizacyjnej⁷⁶, (wraz z opracowaniem dokumentacji projektowej)⁷⁷, z czego: 59,9 tys. zł w 2018 r. oraz 725 tys. zł w 2019 r.,
- 559,6 tys. zł w ramach modernizacji sieci kanalizacyjnej⁷⁸, z czego 512,6 tys. zł w 2018 r. oraz 47 tys. zł w 2019 r.

(akta kontroli str. 435-439)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2018-2020 (do 30 września) w Mieście prawidłowo i terminowo realizowano inwestycje w zakresie gospodarki ściekowej ujęte w AKPOŚK 2017 jak i nieujęte w tym dokumencie. Kwoty poniesionych wydatków na realizację poszczególnych przedsięwzięć prawidłowo uwzględniano w sprawozdaniach z realizacji KPOŚK.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, nie formułuje uwag, a na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Terminowe przekazywanie sprawozdań z realizacji KPOŚK.
2. Podawanie rzetelnych danych w sprawozdaniach z realizacji KPOŚK.
3. Podpisywanie sprawozdań z realizacji KPOŚK przez uprawniony do tego organ.
4. Rzetelne prowadzenie gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.
5. Zintensyfikowanie działań wobec właścicieli nieruchomości uchylających się od wykonania obowiązku przyłączenia się do istniejącej miejskiej sieci kanalizacyjnej.
6. Sprawowanie kontroli nad częstotliwością opróżniania zbiorników bezodpływowych znajdujących się na terenie Miasta oraz posiadaniem przez właścicieli nieruchomości umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się

⁷⁵ Wymiana instalacja płukania piasków, wymiana systemu napowietrzania w RB 3.1 (wymiana jednej dmuchawy), modernizacja odbioru nieczystości płynnych z możliwością płukania skratek.

⁷⁶ Uzbrojenie kanalizacyjne terenu Centrum, w rejonie ulic: Róża Wiatrów, Dąbrowskiego, Kolejowa, Pasaż Portowy, budowa sieci kanalizacyjnej przy ul. Białostockiej, budowa sieci kanalizacyjnej przy ul. Białostockiej (dawna baza CPN), uzbrojenie kanalizacyjne terenu w obrębie ulic: Bohaterów Westerplatte, Armii Krajowej i Warszawska wraz z przepompownią.

⁷⁷ 22,9 tys. zł, z czego: 7,9 tys. zł w 2018 r. oraz 15,0 tys. zł w 2019 r.

⁷⁸ Modernizacja Przepompowni Głównej, sieć kanalizacji przy ul. Słowackiego, Koszarowej, Jeziomej..

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, 22 kwietnia 2021 r.

Kontrolerzy

Lidia Wójcik

Starszy inspektor kontroli państwowej

podpis

Beata Saba

Starszy inspektor kontroli państwowej

podpis

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Olsztynie

Dyrektor

z up.

Barbara Zajdel

Wicedyrektor

Delegatura Najwyższej Izby Kontroli
z up.

Barbara Zajdel

Wicedyrektor